

firmare ausim. Satis enim segetis ad pietatem exercendam in Rodericopolitana ecclesia Ruizio datum esse arbitrabatur : idque sæpius significauerat. Etenim crebris apud eum sermonibus viurpabat. Si me audis, nihil ultra ambies : nam quantum sollicitudinis & molestiarum, summi honoris & dignitatum gradus, sub fulgore qui præfertur, occultent, à meis rebus plenè discere potuisti. Idcirco non tam regi gratias tunc egisse, quam offensi animi indicia commonstrasse, quòd id per Didacum Lupum factum esset. Nil memorabilius à Ximenio factum, hoc anno comperi, Bastitanæ ecclesiæ ad Toletanam Diocesim reductione. Nam cum decretum à patribus Toletani capituli, Ximenio præsentate de ea ecclesia repetenda, factum fuisset: simulatque otium nactus fuit, ad id conandum vires suas, & animum conuertit. Est sanè difficile & arduum, rem quam semel quispiam iure, vel iniuria occupaerit, rursus extorquere, & in tuam possessionem vindicare, sed multò laboriosius quæ ab ecclesijs tenentur. Cùm igitur reges catholici, Ferdinandus & Isabella, conatu felicissimo ac religiosissimo, Granatense regnum expugnare aggressi sunt, quanuis in id sedulo & potenter intendere decreuerant, intellexere tamen Granatam, regiam, & munitissimam urbem, nulla vi, aut dolo debellari posse, ni vicina oppida prius caperentur: vt lignatores si quando magnam arborem euertere contendunt, ablaqueare solent, & paulatim radices quibus nititur, rescindere. Ergo inter alias vrbs Bastetana fuit, quæ vt in commentarijs Ferdinandi Pulgarij habetur, obsidione sex mensium vexata, tandem anno M. CCCC. LXXIX. ante diem tertium Non. Decembris, in potestatem Hispanorum venit, plusquam quingentis ex nostris qui in ergastulis captiui continebantur, deditioe ea liberatis. Curarunt illico religiosi principes, de ciuitate per sacerdotes nostros lustranda, deque præfuli proprio committenda: vt à Dei optim. maxim. cultu principium facientes, felici reliqua successu prouenirent. Annales rerum nostrarum tunc consulti sunt, & acta sacrorum librorum inspecta: atque tandem intellectum est Bastetanam urbem ad Toletanam Diocesim pertinere. Nam anno Domini. M. C C. XXII. tertio decimo calendas Februarij, qui dies Fabiano & Sebastiano martyribus sacer est, Talamancæ diocesis Toletanæ oppido, Ferdinando. III. & Berengaria matre

DE REBUS GESTIS.

præsentibus, Alphonſus Tellius Meneses, qui quondam montosis ad
 Toletum locis, quâ se illa regio Lusitanæ antiquæ coniungit, op-
 pida quædam limitanea condiderat, puta Cedenillam, Malamone
 tam, & quod à duabus sororibus nomen tenet, quæ religionis er-
 go ecclesiæ Toletanæ, atque eius pontificibus dono dedit. Id cum
 Toleti diuulgatum esset, magna contentione apud regem actum
 est, ut Rodericus Toletanus antistes, senatui, populoque Toleta-
 no oppidis ijs cederet, quæ illorum vsibus peropportuna erant.
 Sed anno. M. CC. XLV. solenni stipulatione confectum fuit, ut
 intra quadriennium, si Bastetana vrbs è potestate Maurorum ere-
 pta esset, ecclesiæ & archiepiscopo Toletano addiceretur: & sta-
 tim præsidia, quæ circumcirca eam rex cœperat, traderentur. Non
 facile tamen in præsentia affirmauerim, an ad Bastetanam à rege
 petendam aliquo iure Rodericus egerit: res enim sunt peruetustæ,
 & parum cognitæ, in quibus quod certi tradatur nihil est. Basteta-
 nam verò nunquam à rege fuisse captam, paulò attentius quæ ge-
 sta sunt consideranti satis constare potest. Nam de Vzedæ, Ezna-
 tophari, & aliorum oppidorum pro Bastetana à rege facta com-
 mutatione agitur, & rex literis ad Sanctium filium Archiepisco-
 pum datis, Roderico iam defuncto, de Bastetana vrbe primo quo
 que tempore obsidenda scribit. Illud certè satis constat, ad fer-
 dinandum .V. sub Maurorum imperio eam urbem fuisse, archie-
 piscopis Toletanis suum ius retinentibus, si quando in Christiano-
 rum potestatem veniret. Ergo postquam ea vrbs capta est, Cardi-
 nalis Gonsaluius Mendozius Archiepiscopus Toletanus vicarium
 suum in ea constituit, sacris prius procuratis. Acis vrbs pari à no-
 stris fortuna eodem mense capitur, quæ nunc Arabico nomine
 Guadix appellatur. Hæc quoniam olim episcopatu decorata inue-
 niebatur, & tunc hostium causa diœceseos angustijs laborabat, vi-
 sum est regibus, ut autoritate summi pontif. Bastetana vrbs pro-
 pinqua ad Acitanum episcopum pertineret: & ut Toletana, di-
 tione territorioque suo amplissimo contenta esset. Ab eo tem-
 pore, in Acitanæ ecclesiæ potestate Bastetana fuit. Nam cum Gar-
 fias Quixada, Franciscani ordinis sodalis, Acitanus episcopus fuit
 creatus, ut erat apud aulicos ferme omnes gratiosus, facile à regina
 obtinuit, ut Bastetana vrbs Gonsaluio cardinale dissimulante, diœ-
 cesi Guadixianæ cederet. Ergo Ximenius rem indignam esse
arbi

arbitrabatur, pontificatus Toletani amplitudinem diminutam & accisam esse, in gratiam præfulis Guadixiani. Et quanuis pro tempore dissimulandum esse duceret, altè tamen animo ea iniuria impressa erat, & decreuerat simulatq; occasio data esset, Bastetanā ablatam ecclesiæ Toletanę post liminio restituere. Igitur cùm à publicis rebus eo tempore vacaret, atq; ob bellum Africanum assidue per eos dies in locis maritimis commoraretur, de Bastetana repetenda, cum Acitano ep̄o ex iure agere cœpit. Nam cùm ad com meatus, reliquaq; omnia belli instrumenta deportanda crebrò Singiliēs, Bastetani, & Acitani, alijq; item maritime illius regionis incolæ conuenirent, querelæ ad Ximenium (vt sunt vulgi mores, ad calumniam magistratibus faciendam propensi) deferebantur, de sacris malè per Episcopos Acitanos procuratis, deque disciplina Christianæ corruptela ob Mahumetanæ gentis vicinitatem. Sed Bastetani ante alios instabant, vt memor esset antiquorum clientum, neq; tam bonus patronus, sub alieno dominio illos degere permitteret. His assiduis Bastetanae vocibus Ximenius commotus, sub mensem Februarium, apud iudicem à pontif. max. delegatum, litem ep̄o Acitano intendit. Capita rerum ab eo proposita, quantum ex publicis notariorum tabulis colligere licuit, hæc ferme sunt. Primum, In ecclesiæ Toletanæ tabularijs inter cætera venerandæ antiquitatis monumenta, membranas sigillis regijs, & p̄otif. consignatas esse, in quibus, ex regis Ferdinandi tertij, & Sanctij archiepiscopi Toletani pactis cōuentis, ius Bastetanæ vr̄bis possessioni regię cōceditur, Vzeta & Eznatorofo oppidis pro ea datis, aliquotq; item nummorum millibus perpetuò percipiendis. Nam vt ex serie literarum apparet, Roderico Ximeno Toletano antistiti, in cuius demortui locum Sanctius successerat, Ferdinandus rex Bastetanam ditionem sub ea conditione dederat, si Miraculo cederet. Id erat oppidum in Baticæ confinijs, ad publicam viam quæ Toletum itur positum: in quod Rodericus, dum Oreti Maurorum viribus resistit, nouam coloniam curauit deducere, loco scilicet ad impetus hostium in fringendos peraccommodo: quanuis vt ipse in historijs Gotthorū scribit, ab operis cōtinatione, ob crebras pluias, & inundationes, sub ipsis initijs retardatus sit. Postea verò quoniam rex Bastetanam vr̄bem tanquam vsibus suis necessariam repetebat, Sanctius Archiepiscopus regis parētis voluntati obtéperans,

annuentibus etiam capituli patribus, & publicis tabulis interuenientibus, Bastetanæ urbis ius in regem, ac suos successores transtulit. Et non solum diplomata in quibus donatio facta continebatur, regi sunt tradita, sed & literæ etiam ad Rodericum Toletanum datæ, quibus intra quadriennium se ecclesiæ Toletanæ vniuersam Bastetanam possessionem, prout conuenerat, traditurum pollicebatur: itemq; aliæ ad Sanctium filium missæ, quæ sub mensem Maium instantis anni se id effecturum continebant. De iure verò pontificio in Bastetana vrbe exercendo per archiepiscopos Toletanos, Cælestini II. & Urbani tertij concessiones, sub Gonfaluio & Martino antistitibus Toletanis datæ, in publicis nostræ ecclesiæ tabularijs repositæ aptissimè loquuntur. Fuit hic Rodericus vir præclarus, pietate in primis, sed bello etiam atque eruditione memorabilis, vt eius scripta & egregia in républica monumenta testantur. Nam eius armis, vt supra dictum est, Castorlana præfectura, aliaque oppida à Mauris sunt recepta. Id igitur cum Archiepi. Toletani, ex actis suis ita esse cognouissent, iuris sui seruandi causa, quoties decumarum sacrarum publicæ redemptiones in diocesi Toletana agebantur, semper tam Toleti quam Castorlæ, inter cæteros annuos fructus, Bastetana etiam annona, de more taxanda proponebatur. Cõstat ex Alphõsi Carrilli Archiepiscopi Toletani tabulis, Bastetanum archidiaconatum cuidam sacerdoti etiam si nihil percepturo ab eo tributum: ne huiusmodi actiones neglectæ Toletanæ ecclesiæ fraudi essent. Quin & anno Dom. M.ccc. xxx. Egidius Albornozius Archiepiscopus Toletanus, cuius egregiam, & admirabilem virtutem, sedes apostolica seruata, atq; adeo Italia vniuersa sensit, cum rex Alfonso. xi. Abenzaidi præsidium (quod Alcala Mauri vocat) obsideret, iuris Bastetani Archiepiscopis Toletanis debiti memor, Bastetanam urbem obsidendam duxit: quam cum graui oppugnatione premeret, Farachus Granatæ rex, qui eius loci possessione priuari rationibus suis incommodissimum esse iudicabat, cum Alphõso rege per legatos egit, se Auenzaidanum præsidium sponte traditurum, si Egidius archiepiscopus à Bastetana expugnatione cessaret. Egidius tamen iuris suo cauens grauatè id ferebat. Sed rex optimus & æqui obseruantissimus, ne id vnquam ecclesiæ Toletanæ fraudi esset, fide regia interposita cauit: Et collegiatam ecclesiam Virgini matri dicatam Auenzaidi condidit, in quam Metropolitana

nius archiepiscopus Toletanus haberet, & oppidum Alcalam re-
 giam vocauit, oblitterata Auenzaidi appellatione. Quæ omnia in
 gratiam Egidij archiepiscopi facta magnam vim habere constat,
 in rebus huiusmodi tam antiquis, vt Ximenius ius suum recupera-
 re potuerit. Porro inter ceteros P P .R R: qui ecclesiam Toletanam
 multis prærogatiuis auxerunt, Calixtus & Urbanus, ius metropo-
 litani archiepiscopis tribuerunt in eos episcopos, qui proprium me-
 tropolitanum Saracenorum incursione amisissent. Quas ob res Gō-
 saluius Mendozius archiepiscopus Toletanus, statim vt à regibus ca-
 tholicis Bastetana & Escua reparatæ sũnt, earum curam suscepit, &
 Mesquitas ritu Christiano lustrauit, ecclesias & sacerdotes instituit,
 templa dedicauit, atq; omnia alia pontificia munera cum suis vica-
 rijs exercuit: quæ ius etiã archiepiscopi Toletani non vulgariter sta-
 bilire potuerunt, si quæ recensuimus non fuissent satis. Igitur causa
 coram summi pontificis iudice, hisce omnibus allegationibus per
 Ximenium acta est, secundum quem lis est data. Prouocatum est
 ab Acitano, & secundus iudex a P.M. quem Ximenius frustra rei-
 cere laborauit, quanuis sibi & suis rebus illum inimicum esse clami-
 taret. Hic ergo latam sententiam rescidit, & secundum Acitanum
 pronunciauit. Sed Ximenius ad tres viros appellauit a P.M. in His-
 pania nominatos, qui priorem sententiam conformandam esse cõ-
 fuerunt. Acitanus qui his actis sese, de more opposuerat, duras age-
 re partes intelligens, litem deseruit, & tranquillitati suæ consuluit:
 neq; amplius negotium Ximenio exhibuit. Ab eotempore in no-
 stram vsq; ætatem, Archiepiscopus Toletanus ius pontificiũ in vr-
 be Bastetana exercuit: & ecclesia nostra, ob Ximenij diligentiam,
 ea diœcesis suæ parte priuata non fuit: cui si fors successores simi-
 let dedisset, longè aliam faciem maiestas ecclesiæ Toletanæ ostenta-
 ret. Ergo Acitanus, quanuis tunc quieuit, & trium Archiepiscopo-
 rum, qui post Ximenium continuò successerunt tempore, nihil effi-
 cere potuerit: tamen sub Ioãne Martino Siliceo, in cuius pontifica-
 tu multi motus in diœcesi Toletana fuerunt, rursus lis Bastetana
 vires sumpsit, & antistiti Acitano cessit, iure Metropolitanæ apud
 Toletanum duntaxat seruato. Quanquam in actis ecclesiæ Tole-
 tanæ inuenio, Ioannem Taueram principium litis componendæ
 dedisse, Bernardino Alcarazio scholastico Toletano, ad eam rem
 gerendam substituto. Nec est regum catholicorum dissimulanda

pietas, in quorum potestatem simulatq; vrbs Bastetana venit, pris-
 corum sacrorum quæ in ea fuerant memores, atq; Bastetani epi o-
 lim percelebris, ecclesiam primariam Annūciationi Deiparæ vir-
 ginis dedicauerunt: & Abbate, canonicisq; sacerdotibus exornatam
 perpetuis redditibus magna liberalitate donarunt, vt ex tabulis quæ
 de erectione Bastetanæ ecclesiæ extant, licet cognoscere. Insequens
 annus Ximenium itineribus exercuit, neq; vt destinauerat cœpta
 ædificia perficere, aut optati otij fructus quos meditabatur percipe-
 re potuit. Nam cum regis animum Girbiana clades, quam nostra
 classis sub Garsia Ducis Albæ filio sustinuerat, nimis cōmouisset,
 decreuit Gadibus numerosam validissimamq; classem apparare, vt
 in Africam exercitum potentissimū ipsemet trajiceret, & illatam
 Garsia necem, magna hostium vastatione, vindicaret. Idcirco sub
 vndecimi anni initium Madrito Hispalim proficiscitur. Sed siue in
 Africā properabat, siue potius Galli regis conatus cupiebat infrin-
 gere, qui Iulium. II. pont. max. priuatis de causis opprimere cona-
 batur, nihil tentare voluit sine Ximenij autoritate & consilio: qua-
 re vt se Hispalim sequatur iubet. Igitur mense Ianuario, pluuio cæ-
 lo, & inundantibus fluminibus, necesse habuit Compluto discede-
 re. Vbi regis expeditio per Hispaniam vulgata est, ingens concur-
 sus omnium ordinum Hispalim fit: neq; enim reguli solum, sed an-
 tistites & pleriq; sacerdotes primarij illuc conuenerunt, promptis a-
 nimis, & ardentibus votis, regē ad bellum tam iustum comitaturi.
 Erat Ximenio Turrigijs prætereundum: quod cum Tharasia An-
 riquesia eius oppidi princeps resciiuit, quæ (vt diximus) pietate insig-
 ni fœmina, iam olim Ximenij adhuc monachi studiosa fuerat, & cu-
 piebat pro dignitate tantum hospitem accipere, atq; eius conspectu
 & colloquijs frui: sed verebatur, ne homo durior, & harum lauti-
 tiarum auersator, aliò diuerteret, & insalutatam linqueret. Quare
 rumorem in vulgus sparserat, se per id tempus Turrigijs abesse. Cre-
 diderat Ximenius sic esse, & Turrigios ingressus recta in ædes prin-
 cipales processit. Qui vbi Tharasiam illic adesse nouit, & in eius oc-
 cursum properare, ab eodum limine indignabundus in Franciscanorum
 cœnobium diuertit, nihil publicas elegantiorum hominum
 leges moratus, qui inciuile & indignum homine bene educato esse
 censent, primarias fœminas, obsequijs præsertim & humanitatis
 officijs certantes, fastidiosè aut rusticè negligere. Ergo Tharasia in
 salu

salutata bene mane iter susceptum die altera profequitur, & Guadalupum religionis causa venit: Id est Hieronymianorum cœnobium, templumq; amplissimum virgini matri dicatum, quod religionis ergo ab vniuersa Hispania frequentatur, regum & priuatorum hominum donis opulētum, in cuius facta tecta, & Hospitalitatis sumptum, per Hispaniam quā latè patet, stips cogitur. Aliquot ibi dies commoratus, solita in diuos pietate, munera illi fano obtulit, & iter institutum est profecutus. Erat igitur, vt diximus, summa hyems, & incommoda ad iter faciendum tempestas, ob frequentes & maximos imbres, quibus non solū amnes, sed riui quoque torrentes adeo sunt aucti, vt vado transiri non possent: Occurrebant paludes cœnosæ, hominibus & iumentis inuixæ, quæ tunc aqua pluuiæ collecta vias rumpebant. Qua de causa à principio Ianuarij Complu. profectus, vix paulò ante calend. Martias Hispalim venire potuit, vt ex epistolis eius constat. Cùm Furnillos oppidum ignobile peruenit, hilariter & amplè acceptus fuit, ob antiqua Ximenij beneficia, quæ incolis contulerat. Est in proximo flumen Matacellum, cuius ripæ rhododendro vestiuntur, quæ arbor lauro est folijs similis, & floribus nihil à rosis differt, vnde Rododaphne etiam vocatur. Hæc quadrupedibus venenum est, cuius vim nonnulla tunc iumenta experta sunt, quæ passim vagantia folia deuorarunt, est enim sempiterna fronde. In huius fluminis traiectione Ximenius non præter solitam humanitatem, curauit vt omnes percommodè transirent: & quibus mulæ ob rhododaphnem depastam perierant, ex suis vt restituerentur iussit, aut nummos vnde emerent dari. Ab eo loco Cordubam profectus est, sed propter diluuiem necesse fuit, vt in quadam villa rustica, quales in Bætica frequentes sunt, maneret. Locus erat tam numerosæ familiæ angustus: sed quisque vt potuit ad noctem transigendam sibi consuluit, passim ignibus per villam incēsis. Guadalquanam postridie Idus Februarias peruenit, vbi Cornarus Aurifex Hispali profectus, cum literis Didaci Lupi occurrir, quibus hospitium sibi in ædibus Petri Anriqui Bætici præfecti, paratum esse intellexit: quoniam Saiauedræ Marcalci domus, quam cupiuerat, Gōsalo Fernandio magno à mentatoribus regijs designata fuerat. Ximenius perbenignè respondit, se ædibus paratis contentum esse, & maximè gratum accidisse, quòd à domo Saiauedræ petenda destiterit, quando Magno Gonsalio homini sibi amicissimo, & de se præclare

DE REBUS GESTIS.

clarè merito attributam nouisset. Erat in Ximènio ad viros excellètes de merendis, atque honorificis modis tractandos innatus & peculiaris affectus, quem quoties occasio offerebatur, ostendebat. Decimo quarto cal. Martias, cum Cantillanam prope Hispalim sitam venisset, Didacum Lupum certiozem fecit, se postridie eius diei Rinconatæ vico meridiaturum, & paulò ante vesperam ingressurum Hispalim. Id ut à rege rescitum fuit, obuiam venienti octo millia passuum, cunctis proceribus regem officij causa comitantibus, processit: Id enim semper honoris Ximènio exhibebat, nonnullis ægrè ferentibus quibus tanta hominis potentia infesta erat. Interea dum Hispali commoratur, & classis in Africam instructissima paratur, quæ terrori vniuersis Africanis erat, Roma nuntij deuenerunt, per quas Iulius. II. pont. max. regem nostrum certiozem faciebat, aliquot ex senatu patres conspiratione facta, Ludouico Gallorum rege opem ferente, se Pontificatu deturbare velle, & in ordinem redigendum inuerecundis vocibus iactare: id autem ea de causa fieri, quoniam priuatis & immodestis eorum affectibus ipse non obtèperaret. Iamq; Pisis concilium indixisse, atq; alterum Christi vicariû scelerato & nefando ausu, rege etiâ Gallo annuente, adorauisse. Præcipuum verò coniurationis authorem esse Bernardinum Caruaialium Hispanû, quem, & reliquos omnes pessimi facti socios se per suum dedecus, ut meriti fuerant, senatu amouisse dicebat. Quare ad regis catholici præsidium confugere, & eius auxilium aduersus Gallum implorare: in primis verò ab ipso efflagitare, ut Caruaialium diris solenniter, à Christianorum cœtu separatum, sacerdotijs quæ in Hispania obtinebat, deijciat, atque pari ignominia infamem, & à regnis suis alienum pronuntiet. Res indignissima Ferdinando pontificiæ authoritatis maximo semper assertori & vindicti est visa. Idcirco cum Ximènio cæterisq; proceribus & episcopis, qui Hispalim conuenerant, de ea re deliberat. Respondere omnes, frustra externa bella aduersus hostes religionis quæri, si interim domi intestinis bellis caput religionis impeteretur. Igitur mutata sententia, ab Africæ limine Ferdinandus pedem referens, in Italiam vires suas, & arma conuertit: Caruaialio pontificatum Seguntinum detraxit, cui Fredericum Portugalium præfecit. Ximènius in quem multa Iulij pont. extabant merita, nam ab ipso in senatum Cardinalem allectus, inquisitoris maximi officio ad regis votum cohonestatus

status, & Academia Complutensis non mediocribus priuilegijs aucta fuerat, peculiari etiam affectu in Iulium propēsus, quem incredibili animi vigore ecclesiæ patrimonium tueri animaduvertebat, & tyrannorum conatus, & vires infringere: per procuratores nuntiarī iubet, vt nulla aduersariorum potentia aut machina debilitatus, à proposito suscepto discedat, ne uel pessimis hominibus temp. Christianam euertendam & dilaniandam permittat. Se autem pro debita pietate & obseruantia in sedem apostolicam, & Dei vicariū, quadringentes nummū aureorum statim ad urbem per publicos argentarios numeraturum: seq; ipsum, si opus foret, exercitum coacturum, & in Italiam iturum. Voluerat quidem rex consilium de pontifici subueniendo celari, ineunte autem vere Malaca soluere, quasi Africam peteret, & in medio cursu ad Italiam obuerrere: sed fieri non potuit, quin hæc artes Gallus præsenferit, & inter suos iactauerit, se illum planè esse Saracenum, quem cognatus Ferdinandus classe Gaditana oppugnare & euerrere pararet. Dedit igitur operam quam potuit maximam, ne imparatus opprimeretur: & quæ necessaria ad futurum bellum videbantur, vt in promptu essent laborauit. Multis interea prodigijs perterrefacta Italia trepidabat: nam Mutinæ ad diui Francisci cœnobiū faces noctu in aere ardere sunt visæ, interdiumq; in eodem loco effigies humana strictis ensibus comminus aditare, & sese inuicem confodere. Cremæ verò Mediolanēsi municipio, die medio tam densæ nubes cælum obtexerunt, & tenebræ sunt secutæ adeo atræ, vt obscuriores nemo meminisset. In solito fragore fremebant nubila, fulgura terribili lumine splendentia diem ablatum in hunc usum reducebant, vt igneo colore cuncta rutilantia, imaginem mundi quondam arfuri ostentarent. Commisti pluuijs lapides immodici ponderis, immaniq; mole cadebant. Certè Petrus Martyr lapidem Mediolanū allatum fuisse scribit, decē & centum mediolanensium librarum, quarum singulæ octo & viginti vncijs constant, quem tacti religione ciues studiose asseruauissent. Particulam ex disruptis ad se missam in Hispaniam dicit, quā non sine maxima admiratione rex Ferdinādus, præsentē magno Gōsalio, est contemplatus. Color erat semiglaucus, odor sulphureus, pōdus auro non leuius, marchesitæ metallariæ persimilis. Porro in Hispania eius anni tempestas inæqualis, prodigij loco etiam habebatur. Nam per menses Maium & Iunium, quando Hispalenses Afri-

cæ proximi, longè que à Boreæ flatu semoti, immodicis solent calori-
 bus vrgeri, ita subitis frigoribus horrescebant, vt focis luculentis hye-
 mem alieno tempore ingruentem sustinerent. Ea fuit tam insignis
 mutatio, vt hirundines & ciconiæ, quæ ante calendas Februarias, vt
 solent, spem veris attulerant, mensibus æstiuis hyemem sauientem
 tolerare non potuerint, & ad latibula, quibus se à frigoribus defen-
 dunt redierint. Sequentibus verò Decembri & Ianuario, cum iã rex
 Burgos concessisset, vbi propter vicinos aquilones oleæ non proue-
 niunt, & vix raro muturescunt: ea fuit aeris temperies, & tam blan-
 dè Fauoni spirarunt, vt papiliones volitarent, & muscæ passim non
 sine molestia mensis assiderent. Non defuerunt in domo Ximenij
 casus tragici & ominosi: nam cum Hispali ageret, quidam Mendo-
 za eius lecticarius, in furorem quo per interualla corripiebatur, inci-
 dit. Is cum morbum ex primis, & sibi notis vestigijs ingruere sen-
 sit, templa frequentius præter solitum ingredi, ad omnes aras sup-
 plicare adumbrata quadam religione. Tandem cum ad aram ma-
 ximam in genua procubisset, suspirijs & gemitu miserabili, non
 sine multis lachrymis omnium astantium oculos in se conuertit, &
 dicto citius, vt erat supplicantis habitu, se pugione quo præcin-
 gebatur, iugulauit. Decidit extemplo in caput exanimis, & ma-
 gno tumultu exorto, multi rem diram aut templo, aut sacerdoti-
 bus pronounciari iactarunt. Id non mediocriter Ximenium con-
 turbauit: qui eò magis hoc casu tangebatur, quòd hominem de-
 mentem, & tam manifesta insania ægrotantem, intra domum
 contineri non iusserit, aut certos custodes non curauerit admo-
 uendos. Non multò post anno eius seculi. XII. sub idus Ianua-
 rias, Burgis rege conuentus agente, melior templi maximi pars
 qua tota moles amplissimi fornicis tholo connectitur, graui
 damno & iactura corruit. Quadraginta millia nūmūm aureo-
 rum ad eam reparandam impensa esse dicuntur. Fuit tamen
 innoxia, nec vllus mortalium ruina periit: accidit enim sub no-
 ctem. Quòd si alia diei parte decidisset, fieri non posset, quin
 multi, tum profani, tum sacri homines fuissent obtriti. Præuide-
 rat eam ruinam Nauclerus quidam, architecturæ (vt aiunt) perit-
 us. Nam quadraginta dies antequam fornix lapsa est, operosam re-
 studinem fuerat contemplatus, & structuræ vitium aduertit,
 templique sacerdotes monuit, ni in tempore succurreretur, breui
 ruinam

ruinam futuram. Sed illi risu eius diuinationem, vt plerunq; in his rebus accidere solet, quæ diuinitus futura sunt, exceperunt, firmiore testudinem esse persuasi, quàm vt nautici hominis dictis nutaret. Ergo postquam rex Hispalim relinquere decreuisset, Ximenius quoque sub mensem Iunium, non multò post furiosi lecticarij necem, ante regis discessum, in diocesium suam venire instituit. Faciliore certè reditu est usus, quam aduentu, vt ipse ad Didacum Lupum scripsit, se bene valentem & hilarem venire: gaudereq; quòd regionem impendiò æstuosam, eo anni tempore reliquerit. Dum in itinere esset, ex literis suorum intellexit, Joanni Cabrera Toletano archidiacono, coadiutorem à Romano pontifice, propter senium datum. Semper ecclesiæ Toletanæ visa est coadiutoris impetratio inuidiosa & iniqua, adeo vt grauibus pœnis multandum censerent, non solum impetratorem, sed etiam eos qui id permisissent, vt ex actis constat. At Ioannes, homo illustris, & regio fauore viuente fratre, & Bouadilla fratris vxore, suffultus, non dubitauit contra veterem morem priuilegijs Roma petitis vti: neque enim in vrbis patroni deerant, qui eius partes sedulò tractarent. Ximenius qui priscorum institutorum semper maximus vindex fuit, solito animi robore usus, impetratas tabulas à capitulo Toletano impediendas Romæ verò abrogandas, statim apud regem & pontificem maximum curat. Dum hæc per capitulum geruntur, Illescis per aliquot dies manere decreuit. Prudenti sanè consilio, ne rei inuidiosæ, & quæ non poterat sine mutua animorum exasperatione vtrinque tractari, vir seuerus cogere interesset, & aliquid autoritate sua indignum, dum animi incenduntur, palàm diceret. Ergo Complutum regia mandata expectaturus venit: interim cœptis ædificijs aliorumque fundamentis iaciendis, vt statuerat, præsentia sua instaturus. Hic ex Africa ad regem legatos venisse certior factus est. Nam cum classis Gaditanæ terror vniuersam Africam occupasset, Rex Trimesenius, aliquotque item Mauritanæ minores principes, regis nostri potentiam formidantes, de pace cum eo componenda, de captiuis restituendis, & tributis pendendis, submissis animis agere instituerunt: quanquam rege Fezano eam sententiam dissuadente, & graui atque acerbo sermone eorum ignauiam & inertiam increpante. Ille enim potentia suæ ditionis confusus, & quòd à littoribus nostris longius semotus tardius ad se belli incommoda ventu-